

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Croesvs Et Codrvs. hoc est, Copiæ Et Inopiæ Damna vel
Lvcra, à bono iustoq[ue] Mundi Governatore Deo
Distribvta**

Stengel, Georg

Ingolstadij, 1648

Capvt XVI. Fuisse etiam, apud Ethnicos, amatores & laudatores
paupertatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52359)

ergo his faciendum? an amandæ diuitiæ, derestanda paupertas? nequaquam; cum tanta sint huius bona, vt etiam Ethnicorum plurimi eam ambierint. De quibus aliquid dicere, operæ pretium est.

C A P V T XVI.

Fuisse etiam, apud Ethnicos, amatores & laudatores paupertatis.

§. I.

Ad quam paupertatem Ethnici peruenierint?

Ethnici, quamquam ad perfectam Euangelij paupertatem, quæ inducit bonorum communionem, atque vnus Dei vitæque æternæ amore suscipitur, assurgere non potuerunt; ductu tamen naturæ ad eò multa viderunt, vt pacis, boni publici & privati, ac Philosophandi, nonnulli etiam laudis causa, diuitias contemnerent, & sponte etiam pauperes esse mallent. Atque inter hos non Philosophi dumtaxat, sed etiam Principes fuerunt; illi enim vt sapientiæ, isti vt Reipublicæ gubernaculis tantò liberiore animo vacare possent, curas sollicitudinesque pecuniarum à se abdicarunt.

Senec. ep. 17. runt. *Si vis vacare animo, ait Seneca, aut pauper sis, oportet, aut pauperi similis. Non potest studium salutare fieri, sine frugalitatis cura.*

S. Chrys. lib. 2. contr. vituperat. vite monastice. Quam ob rem non dubitavit D. Chryso-
stomus pauperes cum opulentis regibus comparare, Diogenem cum Alexandro, Platonem cum Dionysio, Socratem cum Archelao; docuitque, illos sua paupertate, gloriosiores fuisse, quam hos cum regnum suorum maiestate. Laudat quoque Epaminondam Thebanum principem, qui in concionem vocatus, cum venire non potuisset, quia vestem lauerat, nec aliam habebat, omnibus, qui eò venerant, illustribus viris spectatior illustriorque fuit.

§. II.

Maximi virtute, apud Romanos, opibus minimi.

Hanc tenuitatem usque ad mortem servatam, etiam in Romanis principibus egregie laudant scriptores. *Regio imperio, propter nimiam Tarquinij superbiam, finito, consulatus initium Valerius Poplicola cum Iunio Bruto auspiciatus est. Idemque, postea tres consulatus acceptissimos Populo Romae: gessit: & plurimum ac maximorum operum praetextu titulum imaginum suarum amplificavit: cum interim factus*

rum illud columen, patrimonio ne ad exequiarum quidem impensam sufficiente, decessit: ideoque publica pecunia ducta sunt. Non attinet ulteriore disputatione tanti viri paupertatem scrutari; abunde enim patet, quid viuus possederit, cui mortuo lectus funebris & rognus defuit. Quanta amplitudinis Agrippam Menenium fuisse arbitremur, quem senatus & plebs pacis inter se faciendae auctorem legit? Quantus scilicet esse debuit arbiter publicae salutis? Hic, nisi à populo collatis in capita sextantibus funeratus esset, ita pecunia inops decessit, ut sepultura honore caruisset. Verum idcirco perniciose seditione diuidua ciuitas manibus Agrippae in unum contrahi voluit: quia eas pauperes quidem sed sanctas animaduertat: cuius ut superstitionis nullum fuit, quod in censum deferretur, ita & extincti, hodieque amplissimum est patrimonium Romana concordia. In C. verò Fabricij & Q. Aemilij Papi principum saeculi sui domibus argentum fuisse confitear oportet: uterque enim patellam deorum & salinum habuit. Sed eo lautior Fabricius, quod patellam suam corneo pediculo sustineri voluit. Papi quoque satis animose, qui cum hereditatis nomine ea accepisset, religionis causa ab alienanda non putauit. Illi etiam prediuites, qui ab aratro accersebantur.

ut coss fierent, voluptatis causa sterile atque
 aestuosissimum Pupinia solum versabant: delicia-
 rumq; ignari vastissimas glebas plurimo cum
 sudore dissipabant: immò verò quos pericula rei-
 pub. imperatores asserebant, angustia rei fa-
 miliaris (quid cesso proprium nomen veritati
 reddere?) bubulcos fieri cogebant. Atilium
 autem, qui ad eum accersendum à Senatu missus
 erant ad imperium Populi Rom. suscipiendum,
 semina spargentem viderunt: sed ille rustico ope-
 re attrita manus, salutem publicam stabilie-
 runt; ingentes hostium copias pessumdederunt.
 Quaq; modò arantium bouum iugum rexerant,
 triumphalis currus habenas retinuerunt: nec
 fuit ijs rubori, eburneo scipione deposito, agre-
 stem stinam aratri repetere. Potest paupera
 consolari Atilius, sed multò magis docere locuple-
 tes, quam non sit necessaria solida laudis cupidini
 nimis anxia diuitiarum comparatio. Eiusdem
 nominis & sanguinis Atilius Regulus primi
 Punici belli gloria, cladesq; maxima: cum in
 Africa insolentissima Carthaginis opes crebris
 victorijs contunderet, ac prorogatum sibi ob bene-
 gestas res in proximum annum imperium cog-
 nosset; consulibus scripsit: villicum in agello, qui
 septem iugerum in Pupinia habebat, mortuum
 esse, occasionemq; nactum mercenarium, amo-

ro inde rustico instrumento, discessisse. Ideoq;
petere, ut sibi successor mitteretur, ne deserto
agro non esset, unde vxor ac liberi sui alerentur.
Qua postquam senatus à coff. accepit, & agrum
Atilij illico colendum locari, & alimenta coniu-
gi eius ac liberis praberet, resq; quas amiserat, re-
dimiti publicè iussit. Tanti arario nostro vir-
tutis Atiliana exemplum, quo omnis etas Rom-
ana gloriabitur, stetit.

S. III.

*Pauperes non solum diuitibus esse beatiores, sed
vita huic nostra omnino necessarios.*

En quò venerunt, apud Ethnicos, sapi-
entes? quod alij ignominiam putant, in eo
gloriantur, neque enim, ut ille piger, men-
dicare erubescunt: neque se reprehendi cen-
sent, cum pauperes vocantur. Hinc, teste
Antonio in Melissa, Aristides diuiti, sibi pau-
periem obiectanti, respondit: *Mihi quidem
nihil adferet mali paupertas, tibi verò diuitia
non paucas perturbationes.* Existimarunt igitur
isti, vtique beatius esse perturbationibus
his carere. Quin & Democritus dicitabat,
*Pauperis conditionem diuitis multò beatiorē
esse. Pauperes quippe maximis malis non infe-
stantur, ut insidijs, odio, inuidia, quibus diui-
tes quotidie expositi sunt.* Vnde meritò paupe-

Luc. 16. 3.

Antonio
in Melissa
part. 1.
serm. 33.

res & sapientiæ, & Reipublicæ meliùs vacare possunt, quia quietiores. Aristoteles aiebat: *paupertatem multis quidem indigere, inexplebilitatem autem omnibus.* At qui paucioribus indigent, sunt ditiores. Quare, eodem Antonio in Melissa teste, dixit Democritus cuidam de paupertate sua querenti, *Si non multa desideres, pauca tibi multa videbuntur. Desiderium enim contractum paupertatem diuitijs equipollentem reddit.* Quid, quòd pauperes isti Mundo sunt necessarij, vt sine ijs viuere non possemus? Quis araret, si nemo indigeret? quis oues tonderet, quis boues pasceret, si omnes Midæ essent? Quis texeret; quis calceos, quis vestes fueret, quis domos, quis vrbes ædificaret, quis vllam artem mechanicam exerceret, si omnes satis haberent? Immo si non essent, qui seruirent, quis dominaretur? Quis naua, quis auriga, quis auceps, quis piscator, quis mercator esse vellet, si quisq; Prætor, si Imperator esse posset? Enim verò quis posset esse Imperator, si nemo inueniretur, qui vellet imperari? Numquã Cræsus in piltrino fuit, numquam messuit Sardanapalus. Seruus & dominus pariter ponuntur & coluntur. *Magister artis venter est. Multa excogitat fames.* Et, vt Mimus ait, He-

Hominem experiri multa paupertas docet.
 Vel quemadmodum alius canit, *Ingenium*
mala saepe mouent. Quin Maronis testimo-
 nio, *labor omnia vincit*

Improbis, & duris vrgens in rebus egestas. Virgil.
 Ingenuosa ergo est paupertas, & artium ma-
 ter, quibus plurimis careremus, si in Mun-
 do paupertas deesset. Desineret industria ci-
 borum; deficeret medicina; non haberen-
 tur vestimenta, omnis, seu ad necessitatem,
 seu ad elegantiam spectans, supellex tollere-
 tur. Non essent pagi, non oppida, non com-
 mercia; non indigentia & mutuò suppedita-
 ta auxilia; non potentia, non obedientia;
 non vlli ordinum gradus, non magistratus;
 non ciues; non rustici; non Respublica: sed
 mirabilis quædam perturbatio; & in opti-
 marum occupationum vicem, succederet o-
 tium, & à laboriosis operibus pigra cessatio;
 atque turpe quoddam chaos permistum,
 omni genere nefandorum; hominesq; pe-
 cudum more, sine industria, sine arte, sine
 lege, sine capite victitarent. Vnde vel Ethni-
 ci viderunt, paupertatem esse quoddam bo-
 num Vniuersi, cui in acceptis referendum,
 quidquid fere est in rebus humanis, vtile, ne-
 cessarium, pulchrum, quod labore constat,
 & sudore paratur.

§. IV.

§. IV.

Falsò putata felicitas diuitum.

Lucianus
in som-
nio, seu
Gallo.

Prolixa & elegans fabula est, in qua di-
uitiarum mala, & paupertatis commoda
à Philosophis considerata enumerantur.
In compendiū conferam. Micyllus pauper-
culus sutor gallum habebat, à quo cantan-
te, media nocte, expergefactus, coepit irasci,
ei que fustem & necem minitari, quam pri-
mum diluxisset. Ibi gallus, instar Xanchi
qui Achillis, apud Homerum, humana vo-
ce herum allocutus dixit, se arbitratum es-
se, gratum id ei fore, si, quoad posset, alta
nocte, lucem anteuertisset, vt ille antelu-
canò surgens, quam plurimum operis confi-
ceret, & priusquam sol diem faceret, vel vni-
eam crepidam absolueret, ad laboris lucrum
accessuram. Non placuit iste sutorē quam-
uis prodigiosus sermo, sed perrexit indigna-
ri, quòd è dulcissimo somnio, admirabili fe-
licitate fruens excitatus esset. Aiebat enim,
tantum sibi mellis ab ijs nocturnis simula-
chris, in memoria relictum esse, vt nullo
vmquam tempore visi illius obliuionem sit
admissurus: vidisse enim se multam vim au-
ri, mirifico fulgore, pulcherrimè coruscan-
tis, somnium autem inde ortum, quòd in-
illud

illud incidisset ab hesterno conuiuio Eucra-
tis natalitia filix celebrantis redux, &
ebrius. Somnium tale erat. Visus illi Eu-
crates ipse, cum orbus esset liberis, nescio
quo modo, è vita decedere, testamento prius
condito, quo Micyllus in solidum hæres
scribebatur. Itaque somniabat, se adire fa-
cultates, & aurum argentumque ingenti-
bus quibusdam scaphis exhaurire, perpetuo
subscaturiens, & affatim affluens: tum au-
tem vestes, mensas, pocula, ministros, &
omnia sua esse. Postea videbatur sibi candi-
do vehiculo vectari resupinus, cunctis, qui
intuebantur, conspiciendus, & admirandus.
Accurrebant permulti, ac circum equita-
bant: complures sequebantur. Micyllus
interim Eucratis indutus vestitum, & an-
nulos gerens circiter sedecim digitis inser-
tos, epulum quoddam splendidum iubebat
adornari, quo amicos acciperet. Iamque illi
ita, ut in somnio fieri consentaneum est, ad-
erant: jam epulæ erant comportatæ: jam
potus ex animi sententia ministratus. In-
his cum versaretur somnians Micyllus, &
aureis phialis præbiberet omnibus, qui ade-
rant, amicis: cum jam inferrentur bellaria,
gallus penetrabili voce sutorem, ex am-
brofia

brofia illa quiete excitans, perturbabit
 conuiuium, mensasque momento subuerit,
 ac diuitias illas omnes dissipauit, vt in auras
 euanescerent. Hac de caussa calceolarium
 in gallum tam intempestiuè cantantem sto-
 machatus est: siquidem vel tres noctes per-
 petuas adhuc libenter somnium illud conti-
 nuari voluisset. Sed somnium fuit, sicut &
 tota vita diuitum esse solet, qui vbi mortui
 fuerint, perinde illis erit, ac si diuitias som-
 niassent dumtaxat; tunc enim finis erit om-
 nium istarum voluptatum, atque opes eua-
 nescent, non secus ac fugere solent à som-
 niante; iuxta illud: *Dormierunt somnum
 suum: & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum
 in manibus suis.* Et tamen hoc somnio tanta
 mortalium multitudo capitur. Quare cum
 gallus ille (qui fingit se olim Pythagoram
 Philosophum fuisse) scire vellet, cur Micyl-
 lus auri tam cupidus esset, atque in opum
 possessione felicitatem esse putaret, ita su-
 tor diuitias laudauit. Auro ornari homines,
 Homerus est testis, apud quem Euphorbus
 comas Gratijs idcirco similes gestasse scri-
 bitur, quòd auro atque argento cincinnis
 intexto prodiret pugnaturus cum Achillis.
 Auro emi homines, Acrisij custodes confir-
 mant,

mant, qui numquam se passi essent corrumpi, nisi aureum imbrem per tegulas illaplsum excepissent. Auro homines fiunt non solum pulchri, sed etiam potentes, sapientes, atque etiam ex obscuris & infamibus clari ac celebres. *Nam nosti vicinum mihi, & eiusdem artificij Simonem, qui paucis ante diebus apud me coenavit, cum legumen coquerem Saturnalibus, duasque extorum casuras immitterem, qui peracta coena fictilem ollulam suffuratus, eamque sub ala gestans abiit. Ei consobrinus erat vir supra modum dives, nomine Drimylus. Is quoad vivebat, ne obolum quidem donauerat Simoni, nam qui daret, cum ne ipse quidem pecunias attingeret? At simul atque mortuus est nuper, uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria patria, qui patellam circumlingebat gaudens, purpura ostroque circumtectus, famulosque & currus, & aurea pocula & mensas eburnis innixas dapibus possidet: ab omnibus adoratur: iamque nos ne aspicias quidem. Etenim nuper cum illum procedentem conspexissem: Salue, inquam, Simon ille indigna ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne vocabulum meum diminuat, neque enim Simon, sed Simonides appellor. Hæc & plura diuitum & diuitiarum emolumenta cum enumerasset*
Micyllus,

Micyllus, tandem hunc epilogum addidit:
Vides, quantas utilitates pariat aurum? quandoquidem eos, qui sunt deformissimi, transfiguravit, & amabiles reddit, non secus atque celsus ille Poëticus. Audis insuper & à Poeta dictum:

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursus: Aurum est, quod opibus imperat mortalium.

§. VI.

Vera pauperum felicitas.

Ad hæc in Gallum verius Pythagoras subridens dicebat, Micyllum per incitiã summo opere falli opinione diuitiarum, more vulgi; diuites enim longè ærumnosiores vitam viuere, quàm pauperes. Se enim utrorumq; expertum esse conditionem, & ridere, quoties videat aliquem paupertatis radio complorantem eiulantemq; ac diuitum admirantem fortunas, cum nesciat, quantum in illis sit malorum, quantum bonorum in paupertate. Nam pauperem non magno opere tangi cura bellorum, si quando rumor sit, aduentare hostes: neque sollicitum esse, ne in agros incursans militũ caterua populetur, neue hortum proculcet, proteratque, aut vincas vastet: sed simul atque tubam au-

dicat,

dierit, si tamen audierit, de se ipso vno circumspectare, quò deflexus seruari queat, ac discrimen effugere. Interea diuites de sese sollicitos esse, animoq; discrucari, cum de mœnibus quidquid opum possidebant in agris, id omne tolli deportariq; conspiciunt. Quòd si in prælium exeundum sit, vt peditem turmis, aut equitum alis præsent; exire cum tot periculis, cum quot impedimentis: pauperẽ vimineo clypeo expedito, & leui, ad salutem consulendum. Tempore autem pacis, pauperem à diuite timeri, ne det suffragium malũ inter plebem constitutus, ne saxis degrandinet, ne facultates eius publicet: cum ob inopiam ipse interim neq; calumniatorem metuat, neq; latronem, ne tollat aurum, vel ædium conscenso fastigio, vel pariete perfosso; neq; necesse habeat rationibus occupari, neque exactionibus: neque illi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum sit: neque tantas in sollicitudines distrahatur. Calceolarium, simul atq; crepidam vnã perfecit, mercedemq; retulerit septem obolos, serò surgere crepusculo; & si libuerit, lauari: tum emto saperda quopiam, aut mænide pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, semet ipsum oblecta-

E e

re,

re, canentem plerumque, optimaque cum
paupertate philosophantem; adeò vt eas ob
res salubri sit valenti que corpore, obdurue-
rit que aduersus gelu. Siquidem labores, qui
illum exacuunt muniunt que, certatorem
haudquaquam contemnendum reddere ad-
uersum eas res, quæ compluribus inexpug-
nabiles esse videntur. Atque hinc nullum ex
morbis illis grauioribus impetere illum.
Quòd si quando leuis ceperit febricula, pau-
lo negotio eã medicatum, protinus exilire,
inedia semet inde excutientem. Illam por-
rò fugere illico, quippe cum metuat paupe-
rem, quem videat etiam frigore ali, sacu-
rum que fieri, ac medicorum certis illis re-
cursibus longum plorare renunciantem.
Firmiorem igitur esse pauperum sanitatem,
difficilius amitti, facilius recuperari: diui-
tes autem, ob intemperantiam vitæ scaterere
morbis, habere podagras, phtises, pulmo-
num exulcerationes, aquas intercutes, quæ
omnia à sumptuosis illis conuiujs oriuntur.
Quamobrem quisquis horum Icarum in mo-
rem (vt ferè faciunt) sese attollit, propius-
que se Soli admouet, ignarus se habere alas
cera agglutinatas, ingentem quidem sub-
inde strepitum mouere, sed Icarum quoque in
morem

morem cadere. Ceterum, qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt, sed humilia terræq; vicina; ad eò ut cera nonnumquam salis aspergine madescat, eos tutò plerumque ac citra discrimen transuolare. Aliorum naufragia fœdissima conspicit; nempe ubi Croesus reuulsis alis risum exhibet Persis, conscenso rogo: aut Dionysius, cum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in vrbe ludi litterarij magistrum agit, post gestum tantum imperium, pueros compellans, ut syllabas connectant.

§. VI.

Regum miseria.

Addit his Pythagoricus Gallus se quoq; in exemplum. Nam ait se, cum rex esset, supra modum fuisse infelicem. Etsi enim externa specie planè fortunatus esse videretur, in animo tamen innumerabilibus curis fuisse districtum. Imperasse quidem regno magno, feraci, pulchro, populoso, quod neque fluminibus nauigabilibus, neque mari portuoso caruerit: habuisse exercitum ingentem, equitatum spectatissimum atq; excellentem, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum vim maiorem, quàm ut posset numerari, vasorum argenteorum ma-

Ee 2

gnam

gnam copiam, deniq; quidquid ad apparatus illum tragœdiamque pertinet. Unde cum prodiret, plerosq; adorasse, Deum quæpiam se intueri ratos, aliosque trudentes alios concurrisse, ut regem conspicerent. Nonnullos conscensis tectis, magni faciebant, si plenè contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum antea mbolones, & qui à tergo comitabantur. Talis fuit externa facies Pythagoræ, cum rex esset. At intus & in cute, quid fuerit, audi ipsam loquentem. *Ego inter hæc mihi conscius, quanta me res discruciant, versarentq;*, inquit: *illos quidem propter inscitiam venia dignos iudicabam, at mei ipsius miserescebat; qui prægrandibus illis Colossis viderer persimilis, quales vel Phidias, vel Myron, vel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque, quo ad ea quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter mirificè decorus, auro eboreq; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: ceterùm si immisso capite, quæ sunt intus, inspicias, videbis vectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neq; non vimina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere m-*
scarum

scarum mustelarumq; vim, qua nonnumquam
 in eis mansitant. Huiusmodi quadam res nimi-
 rum regnum quoque videtur. His recensitis,
 petijt sibi Micyllus explicari lutum, & cla-
 uos, & vectes, quinam fuerint in imperio, &
 alia quæ sunt intra Colossum. Mox igitur
 Pythagoras gallicus ita perrexit: *Quid pri-
 mo loco tibi referam, Micylle, utrum meius,
 curas mordaces, suspiciones, odium quo regem,
 persequuntur ij, qui cum illo viuunt, insidias,
 atque eas ob res somnû rarum, & hunc ipsam
 pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogita-
 tiones perplexas, spes semper improbas: an otij
 penuriam, & occupationes, iudicia, expeditio-
 nes, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus
 fit, ut ne per somnium quidem aliqua re suau-
 frui liceat; verùm ut omnibus de rebus solus di-
 spiciat necesse est, milleq; negotia sustineat:*

*Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis
 habebat.*

*Somnus, multigenas versantem pectore
 curas,*

*idq; cum reliqui omnes Achini sternerent. Adde,
 quòd Lydum illum diseruciat filius mutus: Per-
 sam verò Clearchus ad Cyrum desciscens: atq;
 alium quempiam Dion cum Syracusanis non-
 nullis ad aurem communicans. Rursum alium*

quemdam vrit Parmenion collaudatus. Item
 Perdiccam Ptolemæus: Ptolemæum Seleucum.
 Quin illa quoque molestiam afferunt, si qui de-
 fectionem parare dicantur, aut duo quatuorve
 satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod
 est omnium gravissimum) amicissimi quique
 maxime sunt formidandi, semperque metuen-
 da, ne quid magni ab illis exoriat. Nam alius
 filio veneno necatus est: alius item ab amico.
 Alium simile quoddam fortassis mortis genus
 eripuit.

§. VII.

Cur prestet, esse pauperem?

Ad hæc Micyllus, Atrocia miraque sunt
 ista (inquirebat) qua narras, ô galle. Mibi in-
 tur multò sit tutius opera cerdonica pronum in-
 cumbere, quam ex aurea bibere phiala comiter
 delatum haustum, caterùm cicuta aconitòque
 temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est
 periculi, ut si paulum aberret smilion de-
 statque à recta incisione, summum secantis digi-
 tum exiguo sanguine tingat: at isti, quemad-
 modum narras, lethifera agunt convivia, atque
 id innumerabilibus in malis constituti. Dui-
 de, ubi conciderint, persimiles esse videntur tra-
 gædiarum histrionibus. Nam multi, sicut vi-
 dere licet, Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi.

aut Telephi; diademata gestant, argenteisq;
 capulis gladios, comamq; ventilantem, & auro
 intertextam chlamydem. Quod si quis (qua-
 lia nimirum permulta solent accidere) impulsos
 illos media in scena precipites det, risum profe-
 cto moveant spectatoribus, videlicet persona
 unà cum ipso diademate contrita, vero autem
 actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex
 parte renudatis: ut jam interioris amictus quam
 miseri sint panni, fiat perspicuum: ac cothurno-
 rum, quos pedibus induxerunt, appareat de-
 formitas, bandquaquam ad pedis modum re-
 spondentium. Quamobrem rectè colligit Py-
 thagoras, nullam ex omnibus vitam sibi
 vitam tranquilliorè vita naturalibus dum-
 taxat cupiditatibus & v sibus circumscripta.
 Posthæc, ipsa adhuc nocte, reliquis mortali-
 bus quietem concedente, circumduxit Mi-
 cyllum gallus, per diuitum domos, ut eo-
 rum beatam vitam eoràm oculis, vel ad ob-
 scuram siticulosamq; lucernam intueretur.
 Et quidem primò ad illius ipsius ædes, qui
 ex Simone Simonides factus, cupiditatem
 Micyllo à puero insitam, quam numquam
 dediscere potuit, videlicet ut diues euade-
 ret, insperata felicitate sua inflammârat.
 Ibi ergo vidit Simonem Simonidem, cete-

ris dormientibus, vigilantem, ac supputantem, pallentemque admodum, atque extenuatum, curis enim totus exaruerat. Quibus de causis, Simon ipse indicavit, his verbis secum loquens: *Nimirum septuaginta illa talenta tuto admodum sub lectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino vidit? At vero septemdecim illa Sosylus equis iso vidit me sub praesepe occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quamquam nec alias admodum laboris appetens. Verisimile est autem, illum multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens fassamentum illi obsonio proposuisset? Tum autem aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu misero mihi! Hi omnia mea dissipabunt bona. Quibus quod ne pocula quidem sat in tuto mihi recondita sunt, cum sint multa? Vereor enim, ne quae ea, suffossa pariete tollat. Complures mihi invident, atque insidias parant. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruem. Omnem obibedo domum, in orbem obambulans. Quis iste? Video te per Ionem, o parietum perfossor. Sed et columna, bene res se habet. Pernumerabo denique refossam argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rursus obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atque insidijs appetor ab omnibus*

nibus. *Ubi mihi gladius, si quemquam deprehendero? Rursum aurum defodiamus.* Hæc in jam diuitis Simonis domo, & complura, in aliorum opulentorum, vsurarum rationes digitis contortis iterantium, ædibus postquam vidit Micyllus, & verò etiam in ipsius Eucratis palatio, exclamauit: *O miser, cuiusmodi viuit vitam? hostibus eueniat, ad hunc modum diuites esse. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitia sunt, quam si à domesticis mihi domus perfodiatur.* In hunc modum, ex Pythagoræ, immò galli Pythagorizantis admonitione, didicit Micyllus sutor philosophari; & paupertatem diuitijs anteferre.

§. VIII.

Philosophorum de paupertatis precio iudicia.

Ob quas rationes etiam alij sapientes inopiam non solum æquo animo tulerunt, sed etiã gazis regijs prætulerunt. Illis, quos supra recensui, accedat paulo aliter à S. Patre, quàm à Madaurenfi Philosopho citatus. *Crates Thebanus*, ait S. Hieronymus, *magnum auri pondus proiecit in mare, quòd diceret, non posse se diuitem satis bene philosophari. Mergam*, inquit, *vos, ne mergar à vobis.* Cato

Suprà
c. 2. §. 8.S. Hieronymus,
ep. 13.

Anton. in
Melisa.
p. 1. serm.
33.
Stobaeus
ser. 95.

Plutarch.
in Laco-
nicis.

Sen. lib.
5. de be-
nef. c. 4.

quoque dicebat, honestam paupertatem
impijs diuitijs, longè præferendam esse
hoc enim opprobrij, illud miserationis
causâ, fieri solere. Quin Diogenes pauper-
tatem appellabat virtutem *αὐτοδίδακτορ*, id
est, quæ per se discitur. Non enim multum
opus est documentis, ut quis pauper fiat,
aut, si pauper est, ut frugaliter viuat; diui-
tes autem indigent multis præceptis, ut dis-
cant temperantiam, ut exerceant libera-
litatem, ut abstineant à luxu, ne super-
biant in vestibus, quæ omnia seipsam docet
paupertas. Plutarchus scribit, Lycurgum
rogatum, *Quomodo Sparta salua & inuicta
contra hostes consistere posses?* respondisse:
pauperes fueritis, nec alius alio plus requiritur.
*Ad opulentos enim spes præda inuitat hostem,
nec facile potest elabi, qui sarcinis, & impedi-
mentis retardatur. Ad hæc tutiores sunt ab ho-
stium incursum, apud quos est equalitas, & ex
equalitate concordia.* Senecæ certè genero-
sum est dictum: *Sunt quidam extra omnium
subducti cupiditatem, qui vix ullis humanis de-
siderijs continguntur: quibus nihil potest presta-
re ipsa fortuna. Necesse est à Socrate beneficio
vincar: necesse est à Diogene, qui per mediam
Macedonum gazas nudus incesit, calcatus re-*

gij opibus. Nonne ille tunc merito, & sibi, & ceteris, quibus ad dispiciendam veritatem non erat offusa caligo, supra eum eminere visus est, infra quem omnia jacebant? Multo potentior, multo locupletior fuit, omnia tunc possidente Alexandro, plus enim erat, quod hic nollet accipere, quam quod ille posset dare. Adeo fuit paupertas in Diogene potens.

§. IX.

Variarum virtutum causa, variorumq; Græcorum heroum decus paupertas.

In compendio, apud Madaurensis Apul. in Apologia. Aristide iusta, in Phocione benigna, in Epaminonda Ælian. lib. II. variar. c. 90. strenua, in Socrate sapiens, in Homero disertus. Quod compendium ut intelligatur, omnium Græcorum, ait Ælianus, clarissimi præstantissimiq; Viri, per totam vitam, in extrema mendicitate versati sunt, quis igitur diuitias laudaret, cum omnium Græcorum probatissimis Viris, sorte quadam, paupertas per uniuersam vitam adhaerit? sunt autem hac eorum nomina, velut Aristides filius Lysimachi, qui multa præclara domi militiaq; gessit, & Græcis tributum ordinavit: At ille non tantum post obitum reliquit, ut exequijs celebrandis sumptus esset. Phocion etiam egenus erat, attamen cum Alexander ei mitteres

mitteret centum talenta, interrogavit: quam causam hac mihi donat? qui cum responderent, quoniam te solum, ex omnibus Atheniensibus bonum honestumque virum iudicat; Sinat igitur, inquit, me talem esse. Etia Epaminondas Polymidis filius pauper erat, cum autem Iason ei quinquaginta aureos nummos misisset, iniuriam, inquit, mihi facere incipis, & quinquaginta drachmis a ciue foenore acceptis, ut essent pro vitatico, profectus est in Peloponnesum. Cum vero nuncium allatum esset, armigerum eius pecuniam a captivo quodam cepisse. Mihi, inquit, da scutum, tu vero tibi cauponam eme, in qua viues; non enim ulterius pericula subire vult, cum dives sis factus. Pelopidas, cum obirent eum amici, quod pecuniaria rei ad vitandam conferentis nullam curam gereret, & inquit, me hercule res vilis est: Verum hinc Nicomedi, intento digito in hominem claudum & mutilum. Scipio quinquaginta quatuor annorum vita spatium emensus, neque emit neque vendidit quidquam, adeo paucus fuerat contentus, cum autem ei quidam scutum diligenter apparatum ostenderet, dixisse fertur; atqui Romanum ciuem par est in dextra spem ponere, non in sinistra. Ephialtes Sophonide filius pauperissimus fuit: etsi vero amici decem talenta ipsi donarent.

darēnt, non accepit: hac, inquiens, me cogerent, reuertentem quidem vobis aliquid prater jus concedere; Sin minùs vos obseruarem, ingratiſſimum videri.

§. X.

Romanorum heroum paupertas.

Talia dicta & alij dixerunt, vnde & eorum paupertas, & virtus eluceret. Nam nostro auro multi audiuerunt, Henricum IV. de se iocantem antè, quàm Franciæ gubernacula illi traderentur: Quòd rex esset sine regno, & maritus sine vxore, ac dux belli sine pecunia. Sed minùs mirum est, Christianos aut Christianissimos inopiam ita suscipere, vt in ea etiam iocentur; illud paupertatis pretium magis detegit, quòd ab Ethnicis, & solo naturali lumine, tanti fuerit aestimata rerum egestas. Quare, vt Ælianus eam in Græcis, ita Valerius Maximus in **Val. Max. lib. 4. c. 4. n. 7.** Latinis ostendit. *Non magna latifundia L. Quintij Cincinnati fuerunt: septem enim iugera agri possidet: ex hisq; tria, qua pro amico ad ararium obſignauerat, multa nomine amisit: pœnam quoq; pro filio Casone, quòd ad caussam dicendam non occurrisset, huius agelli reditu soluit, & tamen ei quatuor iugera aranti, non solum dignitas patris familie constitit, sed etiam dicta.*

dictatura delata est. Anguste se habitare nunquam putat, cuius domus tantum patet, quantum Cincinnati rura patuerunt. Hic tantus vilis pauper fuit, non quia debuit, sed quia voluit esse pauper. Quid *Elia* familia, quam locuples? Sexdecim eo tempore *Elij* fuerunt, quibus una domuncula erat eodem loci, quo nunc sunt *Mariana* monumenta: & vni agro *Veiente* fundus minus multo cultores desiderans, quam dominos habebat. Inq; *Maximo* & *Flaminio* spectaculi locus: qua quidem loca, ob virtutem, publice donata possidebant. Sed, vt luxui deditis etiam tota ditio non sufficit, ita frugales paruus ager alit. Eadem gens nullum ante scrupulum argenti habuit, quam *Paulus*, *Perse* rege deuicto, *Qui* *Elia* *Tuberoni* genero suo quinque pondo argenti ex prada donaret. Taceo enim quod princeps ciuitatis filiam ei nuptum dedit, cuius penates iam ieiunos pecunia videbat. Quin ipse quoq; ad inops decessit, vt nisi fundus, quem vnum reliquerat venisset; vxor eius dotem vnde reciperet, non extitisset. Animi virorum & foeminarum vigeant in ciuitate: eorumq; bonis, dignitatis aestimatio cunctis in rebus ponderabatur: Hac imperia conciliabant, hac iungebant affinitates: hac in foro, hac in curia, hac intra priuatos

uatos parietes plurimum poterant. Patria enim rem, non suam unusquisq; augere properabat: pauperq; indivite, quam dives in paupere imperio versari malebat. Atq; huic tam preclaro proposito illa merces reddebatur, quod nihil eorum, que virtuti debentur, emere pecunia licebat, inopiaq; illustrium virorum publice succurrebatur. Itaque cum secundo Punico bello Cn: Scipio ex Hispania senatui scripsisset, petens, ut sibi successor mitteretur, quia filiam Virginem adulta jam aetatis haberet, neque ei sine se dos expediri posset: senatus, ne respublica bono duce careret, patris sibi partes desumpsit; consilioq; uxoris ac propinquorum Scipionis constituta dote, summam eius ex arario erogavit, ac puellam nuptum dedit. Dotis modus 11. millia aris fuit. In quo non solum humanitas Patrum conscriptorum, sed etiam habitus veterum patrimoniorum cognosci potest. Namq; adeo fuerant arcta, ut Tatia Cesonis filia, maximam dotem ad virum 10. millia aris attulisse visa sit: & Megallia, quia cum quinquaginta millibus aris mariti domum intravit, dotata cognomen inuenit. Ideo senatus Fabricij Luscinii, Scipionisq; filias ab indotatis nuptiis liberalitate sua vindicavit: quoniam paterna hereditati, praeter optimam gloriam, nihil erat, quod acceptum referrent.

ferrent. Magis igitur, populi Romani opulione, honorificum illis erat, patrem iustum quam opulentum habuisse. *M. autem Scaurus quantulam à patre hereditatem acceperit, in primo libro eorum, quos de vitâ suâ scriptis refert: ait enim sibi decem sola mancipia, tantumque censum quinque atque triginta millium nummorum relictum. In hac penuria ille futurus senatus princeps nutritus est spiritus: qui ut fruges nimis imbribus, ita abundantia suffocatus fuisset. Hac igitur exempla respicere, his acquiescere solatijs debemus, qui parvulos census nostros numquam querelis vacuos esse sinimus. Nullum autem admodum parvi ponderis argentum, paucos servos, septem ingera arida terra, indigentia domi, publicè impressa funera, inopes dotum filias; sed egregios consilatus, mirificas dictaturas, innumerabiles triumphos cernimus. Quid ergo mediâ fortunam, quasi præcipuum generis humani malum, diuturnis convitijs laceramus? quæ ut non abundantibus, ita fidis vberibus Poplicolas, Elios, Fabricios, Curios, Scipiones, Scauros, hincque paria roborâ virtutis allicit. Exurgamus potius animis, pecuniaque aspectu debilitatos spiritus pristini temporis memoria recreemus: namque per Romuli casam, perque veteris Capitolij humilia*

humilia recta, & aternos Vesta focos, fictilibus
etiamnum vasis contentos juro; nullas diuitias
taliū virorum paupertati posse praeferi. Hæc
ab Ethnico audiant, discantque Christiani,
ne vel in paupertate fiant impatientes,
Deumque accusent; vel in fugitiuis diuitijs
nimis confidant.

Nempe dat, & quodcumq; liber fortuna,
rapitq;
Irus & est subito, qui modo Cræsus erat.

Ouid. l. 3^a
de Trist.

CAPVT XVII.

S. Bernardini, de triplice genere paupe-
rum, sententia; & Codri Cræsiq;
exempla.

§. I.

Tres classes paupertatis, vel pauperum.

Diuitias paupertatis, paulò priùs,
ostendimus Lucianum descripsis-
se, more, & ore Philosophorum.
Nunc coronidis loco, etiam Sancti alicuius
testimonio, elogia paupertatis adijciamus.
Est autem is Bernardinus, Senensis, Ordinis
Minorum, ac vrbs Aquilæ patronus, vir æ-
què sanctus ac doctus, qui tres facit seu pau-
pertatis, seu pauperum classes: prima dicitur

S. Bernar-
Senens.
to. 3. tra-
ctat de S.
beatit. 2.
1. cap. 1. 26
& 3.

Ff

volun- & 3.